

Cuprins

Cartea întâi. <i>Poeți și amanți</i>	11
Cartea a doua. <i>Paradisul Asasinilor</i>	119
Cartea a treia. <i>Sfârșitul mileniului</i>	209
Cartea a patra. <i>Un poet pe mare</i>	299

Amin Maalouf, *Samarcande*

Copyright © 1988, Éditions Jean-Claude Lattès

© 2006, 2014 by Editura POLIROM,
pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezentă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Vasili Vereșciaghin (1842-1904). *Învingătorii* (1872)

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1,
sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

MAALOUF, AMIN

Samarkand / Amin Maalouf; trad. din lb. fr. și note
de Florin Sicoie. – Iași : Polirom, 2014

ISBN Print: 978-973-46-4970-9

ISBN eBook: 978-973-46-5096-5

ISBN PDF: 978-973-46-5097-2

I. Sicoie, Florin (trad.)

821.133.1-31=135.1

Printed in ROMANIA

AMIN
MAALOUF
Samarkand

Traducere din limba franceză
și note de Florin Sicoie

POLIRO
2014

— Preferă să rămână să se roage în odaia lui, mi-a dat mesajul acesta.

Omar a citit. A pălit brusc, s-a ridicat ca un automat. Djahane se neliniștește:

— Cine e bărbatul acesta?

— Mă întorc.

Rupând mesajul în mii de bucătele, se îndreaptă cu pași mari către odăia a cărei ușă o închide în urmă. O clipă de așteptare, de neîncredere. O îmbrățișare, urmată de un reproș:

— De ce-ai venit la Isfahan? Toți spionii lui Nizam al-Mulk te caută.

— Vin să te convertesc.

Omar îl privește în ochi. Vrea să se asigure că celălalt e încă în toate mintile, dar Hasan râde, cu același râs înăbușit pe care Khayyam l-a cunoscut în caravanseraiul din Kashan.

— Liniștește-te, ești ultimul om pe care m-aș gândi să-l convertesc, dar am nevoie de un adăpost. Ce protector mai bun aş fi găsit decât Omar Khayyam, comesean al sultanului, prieten al marelui vizir?

— Au mai multă ură față de tine decât prietenie pentru mine. Ești bine-venit sub acoperișul meu, dar să nu crezi vreo clipă că protecția mea te-ar salva dacă prezența ta ar fi bănuită.

— Mâine voi fi departe.

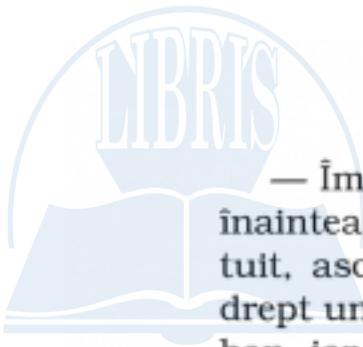
Omar se arată neîncrezător:

— Te-ai întors ca să te răzbuni?

Dar celălalt reacționează ca și cum demnitatea i-ar fi fost batjocorită fără milă.

— Nu caut să-mi răzbun biata făptură, doresc nimicirea puterii turcești.

Omar își observă prietenul: și-a schimbat turbanul negru cu un altul, alb, dar plin de nisip, iar veșmintele ii sunt din lână ordinată și uzată.

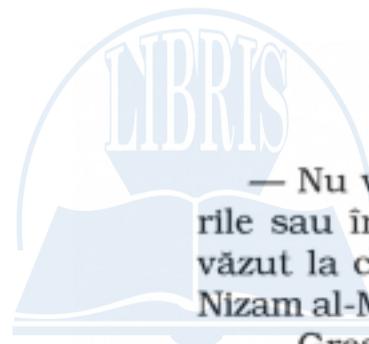

— Îmi pari atât de sigur de tine! Nu văd înaintea mea decât un bărbat surghiunit, hăituit, ascunzându-se din casă în casă, având drept unică zestre această boccea și acest turban, iar tu încerci să te măsori cu un imperiu care se întinde de la Damasc la Herat!

— Tu vorbești despre ceea ce este, eu vorbesc despre ceea ce va fi. În fața Imperiului Selgiucizilor se va ridica în curând Noua Propovăduire, organizată cu de-amănuntul, puternică, de temut. Ea îi va face să tremure pe sultan și viziri. Cu nu prea multă vreme în urmă, când ne-am născut tu și cu mine, Isfahanul apartinea unei dinastii persane și šiite, care-și impunea legea asupra califului din Bagdad. Astăzi, persanii nu mai sunt decât slugile turcilor, iar prietenul tău Nizam al-Mulk este cea mai josnică slugă a acestor nepoftiți. Cum poți spune că adevărul de mai ieri e de neconceput pentru mâine?

— Timpurile s-au schimbat, Hasan, turcii au luat puterea, persanii sunt înfrânti. Unii caută, asemenea lui Nizam, o înțelegere cu învingătorii, alții, ca mine, se refugiază în cărți.

— Iar alții continuă să lupte. Astăzi nu sunt decât o mână, mâine vor fi cu miile, o armată numeroasă, hotărâtă, de neînvins. Eu sunt apostolul Noii Propovăduiri, voi străbate țara fără răgaz, voi folosi înrâurirea, dar și forța, și, cu ajutorul Preainaltului, voi doborî puterea cea putredă. Tie îți-o spun, Omar, care mi-ai salvat cândva viața: lumea va fi în curând martora unor evenimente cărora puțini oameni le vor pătrunde înțelesul. Tu, tu le vei înțelege, vei ști ce se petrece, vei ști cine zguduie acest pământ și cum se va încheia această frământare.

— Nu vreau să-ți pun la îndoială convingerile sau infocarea, dar îmi amintesc că te-am văzut la curtea lui Malik Shah, luptându-te cu Nizam al-Mulk pentru favorurile sultanului turc.

— Greșești, nu sunt personajul nedemn pe care-l crezi tu.

— Nu cred nimic, nu fac decât să arăt unele nepotriviri.

— Ele nu se datorează decât faptului că nu-mi cunoști trecutul. Nu pot să-ți port pică pentru că judeci după aparențe, dar mă vei privi altfel atunci când îți voi fi istorisit adevărata mea poveste. M-am născut într-o familie șiiță tradițională. Am fost învățat întotdeauna că ismailiții nu erau decât niște eretici. Până în clipa în care am întâlnit un misionar care, după ce a vorbit îndelung cu mine, mi-a zdruncinat credința. Atunci când, de teamă să nu-i cad pradă, m-am hotărât să nu-i mai adresez cuvântul, am căzut bolnav. Atât de greu încât am crezut că mi-a sunat ceasul. Am văzut în asta un semn, un semn din partea Preainaltului, și am făcut jurământul, dacă aş fi scăpat, să mă convertesc la credința ismailiților. M-am înzdrăvenit de azi pe mâine. În familia mea, nimeni nu reușea să creadă într-o vindecare atât de timpurie.

Bineînteles, mi-am ținut cuvântul, am făcut jurământul, și, după doi ani, mi s-a incredințat o misiune: să merg la Nizam al-Mulk, să mă strecor în divanul său ca să-i protejez pe frații noștri ismailiți aflați în nevoie. Am plecat, deci, din Rey către Isfahan și m-am oprit pe drum într-un caravanserai din Kashan. Aflându-mă singur în cămăruța mea, eram pe cale să mă întreb prin ce mijloc aveam să pot să ajung la marele vizir, când ușa s-a deschis. Cine-a intrat? Khayyam, marele Khayyam, pe care Cerul mi-l trimisese în acel loc ca să-mi ușureze misiunea.

Omar e stupefiat.

— Și când te gândești că Nizam al-Mulk mă întrebase dacă erai ismailit și eu i-am răspuns că nu credeam!

— N-ai mintit, nu știai. Acum știi.

Se oprește.

— Nu-mi oferiseși cumva de mâncare?

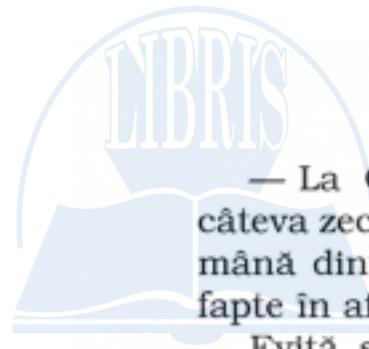
Omar a deschis ușa, a strigat servitoarea, i-a cerut să aducă niște bucate, apoi și-a reluat interogatoriul:

— Și de șapte ani rătăcești aşa, în veșmânt de sufi¹?

— Am colindat mult. După ce am părăsit Isfahanul, am fost urmărit de iscoadele lui Nizam, care-mi voiau moartea. Am putut să mă descotoresc de ele la Kom, unde m-au ascuns niște prieteni, apoi mi-am reluat drumul până la Rey, unde am întâlnit un ismailit care m-a sfătuit să merg în Egipt, la Școala de misionari, pe care el însuși o urmase. Am făcut un ocol prin Azerbaidjan, înainte de a coborî din nou spre Damasc. Aveam de gând să urmez drumul de uscat către Cairo, dar se dădeau lupte, în jurul Ierusalimului, între turci și maghrebieni, și a trebuit să fac cale-nțoarsă, s-o iau pe drumul de pe coastă, prin Beirut, Saida, Tyr și Accra, de unde mi-am găsit loc pe o corabie. La sosirea mea la Alexandria, am fost primit ca un emir de rang înalt, mă aștepta o solie în frunte cu Abu Daud, conducătorul suprem al misionarilor.

Servitoarea tocmai intră pe ușă. Lasă câteva castroane pe covor. Hasan începe o rugăciune pe care o întrerupe de îndată ce aceasta pleacă.

1. Derviș sau pustnic musulman, identificat ca atare după veșmântul său de lână.

— La Cairo, am petrecut doi ani. Eram câteva zeci la Școala de misionari, dar numai o mână dintre noi eram meniți să purcedem la fapte în afara teritoriului fatimid.

Evită să ofere prea multe detalii. Se știe, totuși, din diverse surse, că lecțiile se țineau în două locuri diferite: principiile credinței erau prezentate de către *ulema* în *medersa*¹ din Al Azhar, mijloacele de a o propaga erau predate în incinta palatului califului. Însuși șeful misionarilor, înalt personaj al curții fatimide, era acela care le preda studenților metodele de convingere, arta de a dezvolta o argumentație, de a te adresa atât rațiunii, cât și sufletului. Tot el îi făcea să memoreze codul secret pe care trebuia să-l utilizeze în comunicările lor. La sfârșitul fiecărei ședințe, studenții veneau unul câte unul să îngenuncheze înaintea șefului misionarilor, care le trecea pe deasupra capului un document care purta semnătura imamului. După care se ținea o altă ședință, mai scurtă, hărăzită femelor.

— În Egipt am primit toată învățatura de care aveam nevoie.

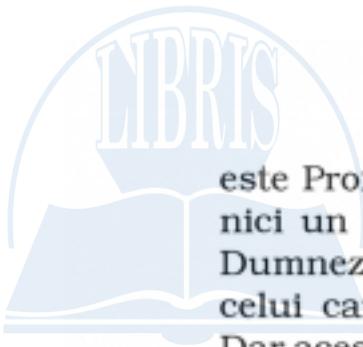
— Nu-mi spusesesi tu odată că știai deja totul la șaptesprezece ani? îl persiflează Omar.

— Până la șaptesprezece ani, am acumulat cunoștințe, după aceea am învățat să cred. La Cairo am învățat să convertesc.

— Și ce le spui celor pe care cauți să-i convertești?

— Le spun că nici o credință nu înseamnă nimic în lipsa unui maestru de la care s-o înveți. Când afirmăm: „Nu există alt Dumnezeu în afara de Dumnezeu“, adăugăm imediat: „Iar Mahomed

1. Școală superioară musulmană.

este Profetul său". De ce? Pentru că n-ar avea nici un sens să afirmăm că există un singur Dumnezeu dacă nu cităm sursa, adică numele celui care ne-a învățat un asemenea adevăr. Dar acest om, acest Trimis, acest Profet a murit de multă vreme, cum putem ști dacă el a existat și dacă a vorbit aşa cum ni s-a spus? Mie, care i-am citit, ca și tine, pe Platon și pe Aristotel, îmi trebuie dovezi.

— Ce dovezi? Există cu adevărat dovezi în aceste privințe?

— Pentru voi, sunniții, într-adevăr nu există. Voi credeți că Mahomed a murit fără a-și desemna moștenitorul, că i-a lăsat pe musulmani de izbeliște și că, atunci, aceștia s-au lăsat conduși de cel mai puternic sau de cel mai dibaci. E absurd. Noi credem că Trimisul lui Dumnezeu a numit un succesor, un păstrător al secretelor sale: imamul Ali, ginerele, vărul, aproape fratele său. La rându-i, Ali și-a desemnat un succesor. Linia imamilor legitimi s-a perpetuat astfel, și, prin mijlocirea lor, s-a transmis dovada mesajului lui Mahomed și a existenței Dumnezeului unic.

— În tot ceea ce spui, nu văd prin ce te deosebești de ceilalți șiiți.

— Diferența e mare între credința mea și aceea a părintilor mei. Aceștia m-au învățat întotdeauna că ar trebui să îndurăm răbdători stăpânirea dușmanilor noștri, așteptând să revină imamul ascuns, care va aduce pe pământ domnia dreptății și îi va răsplăti pe adevărații credincioși. Propria mea credință este că trebuie să acționăm de pe-acum, să pregătim, prin toate mijloacele, venirea imamului nostru în acest ținut. Eu sunt Înaintemergătorul, cel care netezăște pământul pentru ca acesta să fie gata să-l